

ОСВІТНІ СТРАТЕГІЇ

DOI 10.33930/ed.2019.5007.19(1)-1

УДК 378.011.3-057.175:008

РОЛЬ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ЗВО

*THE ROLE OF CONTINUING EDUCATION IN THE FORMATION OF THE
ACADEMIC CULTURE OF TEACHING STAFF IN
HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS*

**О. Д. Джура
Н. М. Рідей
К. С. Шовш
А. В. Білецька**

Актуальність теми дослідження. Непересічна роль неперервної освіти та просвітництва у розбудові освітньо-наукового академічного простору Європи та Світу полягає у життєвій суспільній необхідності нарощення інтелектуального потенціалу академічної культури усіх учасників та зацікавлених в організації освітньо-наукового процесу підготовки педагогічних та науково-педагогічних кадрів і адміністраторів у ЗВО.

Постановка проблеми. Міжнародне партнерство у реалізації Болонських підходів транскордонної академічної мобільності, соціального виміру та гарантій міжкультурного співробітництва здобувачів освітніх послуг та наукових сервісів з забезпеченням пролонгованої професійної зайнятості у сфері освіти, науки та інноватики “без кордонів для всіх” вимагає формування потенціалу академічної культури працівників ЗВО для забезпечення відповідності світовим стандартам громадянського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Культуру академічної доброчесності та етики в умовах глобалізації досліджували Р. Барнет, Т. Бечер, Д. Рхоуд, В. Гумбольдт, Г. Хоружий, Л. Хоружа, О. Семенов,

Urgency of the research. The outstanding role of continuing education and enlightenment in the development of the scientific and educational academic space of Europe and the World lies in the vital social need to increase the intellectual potential of the academic culture of all participants and those interested in organizing the scientific and educational process of training pedagogical and scientific-pedagogical personnel and administrators in higher educational institutions.

Target setting. The international partnership in the implementation of the Bologna approaches of cross-border academic mobility, the social dimension, and guarantees of intercultural cooperation of applicants for educational services and scientific services with the provision of long-term professional employment in the field of education, science and innovation “without borders for all” requires building the capacity of the academic culture of workers of higher educational institutions to ensure compliance world standards of civil society.

Actual scientific researches and issues analysis. The culture of academic integrity and ethics in the context of globalization was investigated by R. Barnett, T. Becher, D. Rhode, W. Humboldt, H. Khoruzhij, L. Khoruzha,

Н. Рідей, І. Ісаєнко, Н. Костриця, І. Захаров, О. Кондур, Є. Ляхович, І. Налетова, А. Вебер, М. Закович та ін.

Постановка завдання. Дослідження феномену тезаурису академічної культури та процесу її формування у майбутніх педагогів ЗВО у поліваріантному тлумаченні, обґрунтуванні, розробленні та моделюванні як пріоритету освітньо-наукового політики навчальних закладів повинно здійснюватися в контексті становлення та нарощення інтелектуального потенціалу педагогічної еліти для національної самобутності та самовизначеності громадянського суспільства у сучасній Україні.

Виклад основного матеріалу. Проаналізовано тезаурус академічної культури, проведено аналіз ціннісних суспільних освітньо-наукових орієнтацій соціальних категорій професійно-зацікавлених педагогів у пролонгованій зайнятості впродовж життя; здійснено семантичний системний аналіз структури і змісту культур обумовлених взаємин людини та суспільства, майбутніх педагогічних працівників та полі-профільних професійних середовищ їх реалізації та працевлаштування; обґрунтовано роль екологічної культури у забезпеченні сталості суспільного розвитку ноосферологічної парадигми наукового пізнання.

Висновки. Педагогічні розвідки узагальнюють теоретичні, методичні та практичні аспекти формування академічної культури майбутніх педагогів у вищій освіті. Подальші пошуки дослідження потребують вивчення питань розроблення та апробації сучасних освітніх, інформаційних і комунікаційних технологій в освітньому процесі підготовки фахівців у закладах вищої педагогічної освіти.

Ключові слова: академічна культура, майбутні педагогічні

O. Semenoh, N. Ridei, I. Isaienko N. Kostrytsia I. Zakharov O. Kondur Ye. Liakhovych I. Nalietova A. Veber M. Zakovych and others.

The research objective. The study of the thesaurus phenomenon of academic culture and the process of its formation in future teachers of higher education institutions in a multivariate interpretation, justification, development and modeling, as a priority of educational and scientific policy of educational institutions, should be carried out in the context of the formation and building up of the intellectual potential of the pedagogical elite for national identity and self-determination of civil society in modern Ukraine.

The statement of basic material. The thesaurus of academic culture is analyzed, the analysis of value-based social educational and scientific orientations of social categories of professionally interested teachers in prolonged employment throughout life is carried out; a semantic systematic analysis of the structure and content of cultures of the conditioned relationships between a person and society, future teachers and poly profile professional environments of their implementation and employment is carried out; a semantic systematic analysis of the structure and content of cultures of the conditioned relationships between a person and society, future teachers and poly profile professional environments of their implementation and employment is carried out; the role of ecological culture in ensuring the sustainability of social development of the noospherological paradigm of scientific knowledge is substantiated.

Conclusion. Pedagogical research summarizes the theoretical, methodological and practical aspects of the formation of the academic culture of future teachers in higher education. Further research searches require studying the issues of development and testing of modern educational, information and communication technologies in the educational process of training specialists in higher educational pedagogical institutions.

Keywords: academic culture, future pedagogical workers, higher educational

працівники, заклади вищої освіти, модель формування, контенту та компоненти моделі системи підготовки педагогів з компетентностями академічної культури. | *institutions, formation model, content and components of the model of a teacher training system with the competencies of academic culture.*

Постановка проблеми. Ноосферологічна роль організації ЮНЕСКО ООН полягає у реалізації принципів транскордонної академічної політики полікультурної єдності народів. Світова інституція інтелектуальної власності (ВОІВ) (англ. – World Intellectual Property Organization (WIPO) є міжнародною спеціалізованою агенцією ООН, яка заснована для забезпечення захисту авторських академічних традицій та надбань.

Правове регулювання в державі в освітньо-науковій галузі здійснюються на основі Законів України про: авторське право і суміжні права; інноваційну, інвестиційну, наукову та науково-технічну діяльності; професійних творчих працівників та творчі спілки; інтелектуальну власність; доступ до публічної інформації; освіту, вищу освіту.

Аналіз досліджень і публікацій. Інтерес наукового пізнання знаходиться в площині полівекторних тлумачень будови, семантики та сутності культури у фундаментальному трактуванні Е. Тейлора; світоглядно-генезисного А. Пеллена; місійно-філософському І. Пардера; історико-соціальному Е. Маркаряна; освітньо-трансмобілізаційному Ю. Давидова; генезисно-ретроспективному А. Кребера, А. Швейцера; З. Фрейда, А. Моля; ціннісно-особистісному П. Сорокіна, В. Межуєва, І. Вайнберга; соціально-розвивальному У. Бекета, А. Радкліфф Брауна, К. Юнга, Б. Малиновського, В. Крисаченко, Л. Мельника. Перетворювальне значення у розвитку суспільних явищ культури здійснено: Л. Губерським, М. Каганом, А. Кармінім, В. Межуєвим, Р. Мертоном, Т. Парсонсом, Н. Смелзером, С. Пуфендорфом, М. Згуровським, М. Таланчуком, О. Диковою-Фаворською. Коло професійної орієнтації культури та потенціалу її формування у перспективі охоплює науковий інтерес В. Кременя, В. Ткаченка, І. Зязюна, В. Кудіна, Ю. Палюхи, В. Вілкова, О. Салтовського, Б. Гаєвського, О. Романовського, Л. Калініної, С. Кульбіді, В. Ісаєнко, О. Топузова, Е. Лузік, О. Семеніхіної, О. Шапран, О. Васюк, В. Петрук. Актуалізуються у наукових працях поняття “академічна корпоративна культура”, “інституційна”, “організаційна культура”. У дослідженнях Г. Балла, І. Беха, Ю. Бех, С. Гончаренка, О. Пехоти, В. Семиченко конкретизовано психологічні класифікаційні ознаки управлінського модусу формування академічної культури. Дослідницькі доробки В. Боголюбова, П. Гусака, М. Корця, О. Матвієнко, О. Семиног, Т. Саєнко, С. Яшанова, С. Яшник, В. Фурманек, В. Собчук, В. Валят охоплюють сфери наукових інтересів вищої професійної освіти. Педагогічну інноватику досліджено Н. Дем’яненко, В. Паламарчук, О. Шевнюк, О. Матвієнко, В. Ареф’євим, Є. Приступою, Л. Сущенко, О. Тимошенко, Н. Титовою, В. Любарець [6; 9].

Формулювання мети статті та її завдань – діагностувати, методологічно обґрунтувати та верифікувати потенційну ефективність виокремлених організаційно-управлінських та педагогічних умов формування академічної культури майбутніх педагогів у ЗВО. Для досягнення мети сформульовано завдання: провести теоретико-методологічний аналіз

наукової джерельності тезаурусу ролі академічної культури у розвитку освітньо-наукових організацій та традицій формування академічної культури майбутніх педагогів; теоретичний аналіз архітекτονіки академічної культури майбутніх педагогічних працівників; виокремлення та обґрунтування критеріїв та рівнів сформованості компетентності академічної культури педагогів; виявити методичні аспекти формування академічної культури майбутніх педагогічних працівників (змістовно-методичні щодо організації підготовки); педагогічне моделювання процесу формування академічної культури педагогів; запропонувати умови формування академічної культури майбутніх педагогічних працівників у ЗВО.

Об'єкт – професійна підготовка майбутніх педагогічних працівників; предмет дослідження – організаційно-управлінські та педагогічні умови забезпечення формування академічної культури майбутніх педагогічних працівників у ЗВО.

Виклад основного матеріалу. У ході системного (аксіологічного та організаційного) теоретико-методологічного аналізу встановлено, що системна архітектоніка культури – традиційно-народна масова, елітарно-обрана, високо-художня класифікує семантику поліваріантності культур взаємодії фундаментальних основ та особистої персоніфікації норм, адаптації, захисту та безпеки життя; є суспільною основою – культурологічних форм символічного представлення у вигляді кодів і знаків, соціальних цінностей наукового-пізнання; творчого потенціалу суспільних взаємин в розвитку людської цивілізації (особистісної та соціальної) [1-3; 7]. Семантичний (системно-функціональний) аналіз культур взаємодії особистості та соціуму підтвердив непересічну гуманістичну роль культури – соціально-побутової, цивільної, громадянської, етично-моральної, правничої, сімейно-побутової, транс-комунікативної, здоров'язберігаючої, фізичної, лікувальної, квалітологічної, академічного спілкування та наукової мобільності, ноосферологічної відповідності парадигмі сталого розвитку та вмотивованості синхронної культурвзаємодії, “Я-стратегії особистості” (культури мегаполісу, місцевого самоврядування, девіантної, теологічної, альткультури) субкультури естетичного сприйняття та контропозиційних видів культури молодіжного, андрагогічного, кримінального та іншого спрямовання.

Визначено у ході аналізу понятійно-категоріального апарату суспільне значення культури, її синергетичну семантику культурвзаємодії людини та суспільства (єдність видів – спадкова материнська; організаційна провладна культура, проблемна, культура у дереві цілей інституційного розвитку, безпекова; фахова природоохоронна, гуманістично-гуманітарна, сільськогосподарська; професійно-спеціальна виробничо-технологічна, ноосферологічна, освітньо-наукова, соціально-економічна, суспільно-політична, військова, правничка). Квантифікаційний аналіз наукових доробків у галузі культурології, філософії та соціології свідчить, що культура функціонально схарактеризована через механізм соціального транслявання та науково-пізнавальної практики цивілізаційних змін і прогресу інтелектуального потенціалу академічної культури поколінь, а також відіграє роль транскордонного кросс-асемблеру культурного наслідування правонаступності поколінь та їх соціалізації. Оперативна функція

портативного значення культури лежить в площині міжособистого та соціального регулювання через морально-правові культурвзаємини. Кристалізовано, що здобуття відповідного рівня культури обумовлено засвоєнням академічних знань, традицій та наслідування етики, оволодіння певним комплексом знань, символів та кодів, набуття мовленево-полікультурної модернізації для забезпечення наукового пізнання (фундаментального та конкретно-наукового), практики та експертного оцінювання, які відображають кодово-символічну семантику культури [4; 8]. Аксиологічний зміст функціонального призначення визначається спрямуванням на запити потреб персоніфікованих культурвзаємин та суспільної взаємодії через соціальні, моральні та інтелектуальні ознаки архітектоники культури, що забезпечує та модернізує її квалітологічний рівень культури. Поліфункціональне значення культури полягає у адаптивній валентності безпеки, творчості, захисту культурвзаємодії особистості та соціуму у демократичних, організаційно-управлінських аспектах професійної зайнятості управлінських кадрів, управлінських явищ, працезахоронного забезпечення та кадрового менеджменту, адміністративного апарату управління, кадрово-політичної системи парламентської діяльності суспільно-політичних інституцій, депутатського представлення, освітньо-наукової та інноваційної політичної діяльності електорату академічної спільноти, материнсько-витоків ангажованість родової залежності культури академічного походження. Усвідомлення вищезазначених особливостей дозволяє сформулювати умовивід, що культура має сприяти переконанню майбутніх педагогів у можливості професійного працевлаштування в різних суспільних сферах з пролонгованою зайнятістю шляхом професійного розвитку, самоосвіти та самоменеджменту.

Синергетика інтеграції аналізу понятійно-категоріального апарату академічної культури персоніфікованих взаємин фахової професійної реалізації категорій здобувачів освіти та наукових сервісів різних соціальних груп у сферах працевлаштування сприяла розкриттю сучасних її тлумачень за сферами зайнятості. Ціннісний культурналіз методологічної джерельності засвідчує, що тлумачення культури розглядається у взаємодії особи здобувача освітньої послуги та професійного середовища працевлаштування, а також їх змістово-предметних особливостей – юридичної, суспільної, інституційної й організаційної, квалітологічної безпечності, соціальних взаємин у досягненні етапів професійного становлення, а саме розвитку фахового стажування, адаптації та якісної реалізації професійних обов'язків у ході зайнятості. Комплексний системно-структурний аналіз архітектоники обґрунтовує культурперетворювальні особливості взаємини людини-професіонала у персональних типах реалізації – прямого відтворення, модельовано-артистичному імітаційному, академічно-інтелектуальному, громадянсько-соціальному, конвенційному, зисково-підприємницькому для фахово-компетентної реалізації професійної зайнятості. Доведено, що архітектонічна взаємодія якості культурних перетворень розглядає феномен культури в багаточисленних інтерпретаціях, як певний рівень розвитку здібностей суспільства та людини, що оформлений за типом організації життя й її діяльності. Квалітологічний аналіз системної

взаємодії особи та професійного середовища в якісних трансформаціях підтверджує актуалізацію етапів фахових взаємин прогнозування, становлення, професійної реалізації, самоосвіти та самоменеджменту; фахова підготовка відповідає забезпеченню організації освітньо-наукового процесу формування академічної культури майбутніх педагогічних працівників у ЗВО та перспективі самовдосконалення, кар'єрного зростання та професійної життєздатності; адекватна акредитаційна відповідність професійної адаптації у середовищах фахової зайнятості передбачає професійну орієнтацію у колективі, фахову реалізацію на першому робочому місці практичного стажування, культуркорпоративну відповідність, полікультурну взаємодію для зростання в прагненні академічної реалізації.

Сформульовано ноосферне значення необхідності формування екокультури педагогів, що обумовлена чинниками забезпечення: еколого-соціальних та економічно-соціальних (усукупнення соціальних аспектів культурвзаємодії нативного середовища; класифікаційних ознак щодо використання та мотивованої поведінки технологічного освоєння нативних ресурсів; інноваційної адаптації культурвзаємин, що визначається академічною культурною спадщиною, політиками – екологічною, ресурсною, якості, еко-інвестування); ноосферно-синергетичних (синтез гуманітарно-гуманістичних і професійно-профільних академічних традицій культури; співвідношення професійного, побутового та дозвілєвого середовища життя, а також соціально-економічного, еколого-безпечного розвитку людства; гармонізація взаємин з навколишнім природним середовищем; рівень суспільного розвитку якості життя та зайнятості, який обумовлює екологічну й якісну безпеку самореалізації та пролонгування в системі неперервної освіти); суспільно-екологічних (біо-етичне ставлення до Природи і гарантування екологічної грамотності педагогів у відповідності шанобливого ставлення до довкілля та набуття адекватного співвідношення балансу між внутрішнім та зовнішнім “Я-сприйняттям”; екологічно-сприйнятлого природокористування на засадах сталого розвитку (природних, антропогенно-змінених, суспільних систем); готовність педагогічного працівника взаємоузгоджувати персональні потреби у взаємодії з Довкіллям; самоосвіта, самоменеджмент, ресурсозбереження і споживчого самообмеження громадянина як системоутворюючої одиниці суспільно-природничого комплексу; аксіолого-екологічні орієнтації системи поведінкової мотивації педагогів); правове суспільно-політичне регулювання в організаційних інституціях (фундаментально-наукова єдність освіти та просвітництва; функціональний комплекс технологічних регламентів, норм, поглядів спільнот і особистостей у суспільному ставленні до Природи та ноосфери; рівень забезпечення розвитку академічного потенціалу суспільства у типах та на рівнях нарощення академічної культури організації якості та безпеки життя з екологічними цінностями та на базі світових соціальних гарантій; форма, метод і засіб суспільно-природничої взаємодії екологічної сфери соціальної реалізації за потребами екологічної комфортності життєзабезпечення, гармонізації взаємодії соціуму, довкілля та педагогічного працівника); індикаторів сталого розвитку та розвитку людського потенціалу у підсистемах: нативній, інституційно-соціальній,

суспільно організаційній, та соціально-економічній щодо забезпечення формування академічної культури через потенціал ноосферологічної свідомості парадигми “сталого розвитку та його забезпечення шляхом екологічної освіти, просвітництва, науки, інноватики, виховання та етики” [5, с. 6].

Обґрунтовано методологічні засади формування академічної культури майбутніх педагогічних працівників ЗВО, розкрито методичні аспекти, зміст та методику формування академічної культури майбутніх педагогів у ЗВО. Методологічні аспекти забезпечення формування інтелектуального потенціалу академічної культури майбутніх педагогічних працівників у ЗВО передбачає поліфеноменальну рясність *системоутворювального комплексу* у ході наукового пізнання неперервної підготовки, освіти впродовж життя, а саме: за комплетуючими цільових груп викладачів, навчально-методичних послуг та академічних сервісів, освітніх технологій, траєкторії “Я-орієнтовані”, проблемно-ситуаційні, професійні, науково-практичні, мікро- та макроконтингентні, дорадницькі, коуч тренувальні просвітницькі та польові експедиційні, тьютор майстерницькі; освітньо-наукової організації професійної підготовки здобувачів освіти та надання наукових сервісів академічного представлення коуч статусу професійного іміджу педагога, ситуаційних, сценарних, проблемних ігор, транслявання й обміну досвідом наукового дослідництва, його апробацій у науково-метричному вимірі, академічної мобільності спілкування, етики та естетички; науково-метричного, диджиталізованого інформаційного базису відтворення, сприйняття, відображення сучасних наукових інформаційних знань та візуалізованих алгоритмічно-моделюючих компетентностей (застосування наочних та методів синектики, прогнозування та моделювання систем, діагностики та організації освітньо-наукового процесу підготовки фахівців з академічними компетентностями); моніторингово-аналітичного діагностування результатів освітньо-наукового процесу (проблемно-ситуаційних, практично-аналітичних, науково-пізнавальних дослідницьких, педагогічно-експериментальних, креативно-проектувальних); заохочення та спонукання мотивації (соціальної, матеріального зиску, еколого-безпечної відповідальності при реалізації принципів академічного потенціалу ЗВО – доброчесності та етики, мобільності та студентоцентрованості освітньо-наукового процесу); засобів – діджитально-інформаційного представлення, інтерактивно-мультимедійного забезпечення; проектно-мультимедійних аналітико-технологічних, лабораторно-інструментальних, матеріально-технічних, інформаційно-мережевих та науково-метричних засобів прогностики, педагогічного моделювання; моніторингу та аудиту адміністративного управління проектною діяльністю забезпечення освітньо-наукових програм, системними процесами семантичної профілізації професійно-орієнтованої підготовки майбутніх педагогів з компетентностями академічної культури та етики.

Педагогічні механізми впровадження методики організації формування академічної культури процесу забезпечення професійної підготовки педагогів, її навчально-виховної, моніторингово-аудиторської, організаційно-дослідницької, управлінсько-моделюючої, проектно-

конструктивної та інших видів системної діяльності обумовлюються методологічними *підходами* квалітології системного привалювання наукового пізнання шляхом задоволення запитів здобувачів освітніх послуг та наукових сервісів у синхронізації адміністративного менеджменту, самоосвіти та самовдосконалення у портативних траєкторіях навчання, дослідництва та інноватики у ЗВО та їх підприємницької орієнтації на оптимальне нарощення інтелектуального потенціалу академічної культури та етики для досягнення ефективності релевантності освітньо-наукового процесу на базі компетентнісного підходу, синергізму проблемно-ситуаційних сценаріїв якості та ноосферологічного спрямування академічного простору, який фундаменталізується на *загальних принципах* (об'єктивної реальності, демократичного централізму, юридичного регулювання, публічного адміністрування, архітектонічної векторизації, семантики, організаційно-управлінської процесуальності) *наукового пошуку, функціонально-спеціальних* (конкретно-наукових, системного аналізу сучасної інформації, організації освітньо-наукової діяльності, професійної реалізації майбутніх педагогів), *публічного управління* – планування, прийняття організаційно-управлінських освітньо-політичних рішень та раціональності архітектоники організації ЗВО, квалітології управління наданням освітніх послуг та наукових сервісів.

Культурологічний феномен освітньо-наукових систем ЗВО для формування нарощення потенціалу академічної культури та етики передбачає концептуально-стратегічні засади підготовки та навчання фундаментальних основ культурології та академічної культури; практичну реалізацію потенціалу академічної культури, як навчального модуля у системі професійної педагогічної освіти та методики її формування; забезпечення інкультуральної ролі академічних компетентностей педагогів у суспільній взаємодії систем підготовки, професійного розвитку та впливу ЗВО на ринки сфер зайнятості; формування професійної компетентності педагогічних працівників, як представників академічної спільноти, здатних вдосконалювати поліпрофільні інноваційні педагогічні компетентності в майбутній професійній діяльності.

Методика організації формування академічної культури у педагогів включає *методику професійного навчання академічної етики доброчесності та культури*, як навчальної дисципліни та застосування інноваційних освітньо-інформаційних технологій професійної підготовки педагогічних кадрів; використання сучасних наукових методів дослідження сформованості академічної культури у працівників ЗВО; забезпечення полінаукових міждисциплінарних зв'язків методики навчання та дослідництва у галузі культурперетворювальної інноватики психолого-педагогічної підготовки для забезпечення соціально-економічного, еколого-безпечного суспільного розвитку на квалітологічних засадах інформатизації, наукометрії, методології. Розроблена *система підготовки педагогів з компетентностями академічної культури* передбачає застосування системного підходу та аналізу якості організації освітньо-наукового процесу; охоплює практичне втілення комунікативно-мобільнісного, компетентнісно-діяльнісного, культурологічного, мотиваційно-рефлексивного, аксіологічно-фахово-орієнтованого підходів; цільовий та методолічний компоненти навчання;

дидактичні та методичні принципи організації навчання; форми, засоби, методи навчання та дослідництва (освітньо-інформаційні технології навчання академічної культури, науково-метричні у представленні результатів наукового пізнання, комунікативні, адміністративно-організаційні, бінарні інтерактивні, мультимедійні). Контроль за організацією освітньо-наукового процесу має на меті досягнення нової якості потенціалу академічної культури у сформованих професійних компетентностях педагогів через реалізацію дерева цілей, функціональну семантику підготовки, види діагностики та верифікації при оцінюванні компетентнісного рівня за обраними критеріями та параметрами.

Організаційно-управлінські та педагогічні умови забезпечення формування професійної компетентності академічної культури визначено як такі, що полягають у вільному волевиявленні свідомих рішень усіх представників академічної спільноти; свободі слова для кожного учасника ЗВО; автономному виборі свободи академічного пошуку; академічному наслідуванні незаангажованого сприйняття від наставника до послідовника; академічній повазі до традицій і спадщини наукових шкіл.

Роблено модель формування академічної культури майбутніх педагогічних працівників у ЗВО з врахуванням суспільного замовлення у завданнях ефективної реалізації професійної підготовки студентоцентрованого навчання для забезпечення потенціалу академічної культури у педагогічних працівників ЗВО [10]. Модель включає *компоненти*: цільовий (замовлення на підготовку педагогів, мета і завдання процесу формування компетентності академічної культури у педагогічних працівників); теоретико-змістовий (методологічні підходи та принципи, зміст, функціональна семантика професійної підготовки – у *контентах*); науково-методичний (форми, методи, засоби організації формування компетентності у здобувачів освіти); оцінний та результативний (критерії оцінювання за рівнями сформованості результатів підготовки).

Теоретико-змістовний компонент моделі обґрунтовано та розроблено з врахуванням системного, комплексного, синергетичного, інноваційного, культурологічного *підходів*: системної портативності сучасних наукових знань, інформаційного доступу, рівності, правового захисту та соціальних гарантій при задоволенні очікувань здобувачів освіти інноваційними навчальними програмами, дослідницькими та соціальними проектами; синхронізації адміністрування та публічного управління освітньо-науковими системами; академічної релевантності підприємницького орієнтування підготовки педагогів з компетентностями академічної культури (якості, безпеки життя, сталого розвитку); *методологічних принципів*: фундаментально-філософських (діалектики пізнання природи та суспільства, мислення, детермінізму, ізоморфізму); конкретно-наукових (аналіз явищ зв'язку та розвитку, заперечення); загально-наукових (історично-ретроспективний, системно-квалітологічний, когнітивний, проектно-моделювальний, конструктивний); наукового пізнання та системного управління (емпіричний, порівняльно-генезисний, історико-генетичний, структурно-логічний, математичний, фундаментально-філософський, світоглядний, перспективного розвитку, суб'єктно-об'єктивізму, детермінізму та реалізму, комплексності, системної синергетики).

Зміст професійної підготовки структурно наповнений методологічною, теоретичною, практично-стажувальною, науково-методичною, педагогічно-технологічною складовими освітніх модулів. *Функціональна семантика* підготовки включає організаційно-управлінський, спонукально-мобілізуєчий, розвивально-прогностичний, інформаційно-аналітичний, контрольний-оцінювальний *контенти*.

Науково-методичний компонент моделі логічно забезпечується *методами*: навчально-пізнавальної, дослідницької, теоретичної та практично-стажувальної діяльності підготовки здобувачів освіти й академічної апробації педагогічного реноме статусу фахівців (тематичних ситуаційних ігор; використання практично-корисного досвіду наукового дослідництва та науково-метричного оприлюднення, визнання достовірно доведених результатів; наукової мови, академічної доброчесності та етики; комунікативної академічної мобільності; інформаційно-достовірної інвентаризації та систематизації результатів – підготовки, наукового пошуку, професійного розвитку фахівців різних рівнів та категорій; освітньої трансляції наукових знань – демонстраційних, наочних, синектики, прогностики, проектно-конструкторських, лабораторно-аналітичних випробувальних, стандартизації, сертифікації, акредитації та ліцензування, телекомунікаційних; моделювання інформаційних і соціальних процесів, явищ, стану та розвитку систем); *моніторингу якості* релевантності неперервної освіти (контрольних, діагностичних, аудиту та паспортизації), *наукових досліджень* (спостереження та порівняння, неформальних та не структурованих інтерв'ю; біографічного, історичного, монографічного видів аналізу; фокус-груп, кейс-стаді); *мотивації* учасників освітньо-наукового процесу за етапами (виникнення і усвідомлення спонукання предметного змісту академічної культури у педагогічній діяльності та професійному розвитку; особисте сприйняття мотиваційно-змістової належності як представника академічної спільноти з ієрархією суб'єктивно-особистісних культурних цінностей; реалізація потреб академічної свободи наукового пошуку, етики та інтересів мобільності; трансформація мотивів у фахові риси характеру; актуалізація компетентнісного потенціалу академічної культури майбутнього педагога); *формами* організації навчально-наукового процесу формування за комплектацією та розміщенням, видами підготовки та дидактичною метою (портативні, персональні, малокомплектні та групові, проблемно-тематичні дослідницькі, конструкторські, практично-стажувальні, самоврядні, аудиторні, лабораторні, виробничо-технологічні, експедиційні, моніторингові інтегрованої та мережевої підготовки) та *засобами* матеріально-технічного, науково-метричного, інформаційного забезпечення; правового, соціального та технічного регулювання (візуалізовані та віртуальні демонстраційні, схематичні моделі процесів, явищ, технологій та систем; конструкти, проекти; інформаційні платформи та банки даних; інтерактивні, дистанційні, моніторингові системи; лабораторно-аналітичне обладнання, процесно-апаратне устаткування, технологічні лінії, автоматизовані системи контролю за станом та розвитком систем; науково-методичні посібники, дорадники, підручники та практичні рекомендації).

Оцінний та результативний компоненти моделі передбачають критеріальну діагностику на рівнях контролю сформованості

компетентності академічної культури у майбутніх педагогічних працівників.

Цільовою аудиторією здобувачів освіти є професійно-, або соціально-орієнтовані зацікавлені, споживачі навчальних програм, наукових і соціальних академічних проєктів у системі неперервної педагогічної освіти для здобуття компетентності академічної культури, професійної адаптації, становлення та розвитку як представників академічної спільноти трициклової підготовки кадрів у ЗВО і можливої зайнятості у закладах I-II рівнів акредитації на посадах – методист, викладач, старший викладач, голови циклової або предметної комісії, завідувач лабораторії або профільного відділення, заступника або директора.

Педагогічне експериментальне дослідження проводили у провідних педагогічних ЗВО (загалом 623 студенти, у контрольних – 300, у експериментальних групах – 323 особи) за алгоритмом етапів: *мотиваційно-діагностувальному* – встановлення професійно орієнтованих інтересів здобуття фахової компетентності академічної культури та її застосування у педагогічній діяльності (мотиваційний питальник); *скрінінгово-констатувальному* – моніторинг академічних компетенцій потенціалу рівня культури здобувачів освіти за сформульованими критеріями; *формувально-системному* – трансформація рівнів сформованості компетентності академічної культури студентів експериментальних (ЕГ) і контрольних (КГ) груп (протокол діагностики компетентності) у заданих організаційно-управлінських та педагогічних умовах; *контрольному* – експертне оцінювання (картка-опитування) релевантності підготовки педагогічних працівників зі сформованими компетентностями.

Під час мотиваційно-діагностувального етапу дослідження застосовано методику визначення психологічних особливостей професійної відповідності та самовизначення Є. Клімова. Професійну орієнтованість мотивів студентів класифікували за характерною схильністю до сфер професійної реалізації та розвитку. Удосконалено мотиваційний питальник фахової орієнтації типології професій за типами взаємодії – людина-людина; людина-техніка; людина-художній образ; людина-природа; людина-знак у тлумаченнях професій, які пов'язані відповідно з: вихованням, обслуговуванням, навчанням, просвітництвом, між особистим спілкуванням та комунікаціями; проектно-конструкторською, апаратно-процесною, сервісно-технічною та науково-технічною сферами створення матеріально-технічних розробок, проєктів та продуктів; продукуванням, розробленням, копіюванням, відтворенням та вивченням художніх образів; дослідженням, збереженням, відновленням, збалансованим природокористуванням, природно-ресурсною та природо-охороною діяльністю; формуванням сигнально-символічних комплексів, цифровим формулюванням процесів і явищ, кодово-знакове відображення інформаційних даних програмування та професійної належності. Студентам пропонувалося п'ять видів професійної взаємодії, які необхідно оцінити. Найбільша кількість відміток відповідала (у відсотках) притаманному типу взаємодії для професійної орієнтації: міжособистої взаємодії 29 % (людина-людина) – комунікативної та інноваційної культури, креативності, природо- та людино-центричного світогляду; антропо-технічної взаємодії 20 % (людина-техніка) – виробничої та технологічної культури, конструктивізму, алгоритмізованості роботи,

сумлінності, механіко-технічне сприйняття систем і процесів, операційності запрограмованих дій, інформаційної грамотності; естетично-художньої арт взаємодії 18 % (людина-художній образ) – образне та художнє сприйняття світу, творче образне мислення, естетична візуалізація, мелодізація, монументальність, зодчество; геосферно-неосферологічної взаємодії 23 % (людина-природа) – екологічної культури, біо-соціальної відповідальності та етики, природоощадності та споживчого самообмеження, ноосферологічного світогляду, рекреаційного сприйняття організації природи та відновлювального біоресурсного управління; сценічної та інформаційної взаємодії 10 % (людина-знак) – акторської майстерності, художнього та дикторського декламування, топографічного та інформаційно-системного бачення організації простору, символізації оформлення інформації у сигналах, брендах, лейблах, знаках.

Під час скрінінгово-констатувального етапу дослідження визначено, що у контрольній та експериментальній групах рівні сформованості компетентності академічної культури педагогів майже не відрізнялися.

Неперервна професійна підготовка педагогів забезпечувала формування рівнів компетентності академічної культури (достатній (C, D), середній (B), підвищений (A)), яку оцінили за такими критеріями:

- репродуктивний (компетентності у галузях наук і знань безпеки життєдіяльності, основ екології, професійної педагогіки, теоретичних та методичних аспектів академічного спілкування, навчально-пізнавальної діяльності академічного виміру, методики академічної мобільності та соціального виміру, основ неперервної освіти, методика навчання історичних педагогічних академічних шкіл, академічної зацікавленості роботодавців, професійного розвитку (самовдосконалення));

- евристичний (компетентності культури соціально-побутових взаємин людини і соціуму, нативних взаємин людини і довкілля, професіографічних (фахові спеціалізовані взаємини людини і середовищ), академічного забезпечення освітнього процесу, академічної мобільності в транскордонному освітньо-науковому просторі, соціальних гарантій правового регулювання академічної зайнятості, техніко-методичного забезпечення освітнього процесу мережевої взаємодії, процесності системного підходу управління якістю освітньо-наукових систем);

- креативний (компетентності діяти біо-соціально етично та відповідально, прагнути до набуття нових знань у галузі академічної культури, самоаналізу результатів, цінностей та функціональності професіоналізму, стратегем траєкторії успіху, квалітології технологічного забезпечення освітнього процесу, дистанційної взаємодії у проектній діяльності, академічних комунікацій реєстрів Enic-Naric).

Під час формуально-системного етапу педагогічного дослідження студенти експериментальних груп навчалися за удосконаленими професійно-орієнтованими та фаховими програмами неперервної підготовки (методика навчання академічної культури, прикладна наукометрія, методологія педагогічних досліджень академічної культури, освітня політика та управління якістю в ЗВО) за виокремленими організаційно-управлінськими та педагогічними умовами, тому продемонстрували ріст показників підвищеного (лише за репродуктивним критерієм на 9%), середнього (стабільно-репродуктивний, евристичний та

креативний критерій на 5%) та достатнього (тільки евристичний та креативний критерій на 8 %) рівнів на противагу традиційному науково-методичному забезпеченню організації навчання у контрольних групах в яких, рівні сформованості компетентності академічної культури зменшилися підвищеного рівня (за репродуктивним та евристичним критеріями на 4%, а за креативним на 13 %) відмічено ріст достатнього (тільки за креативним критерієм на 8 %) та частково середнього (креативний критерій на 6 %) (рис.1).

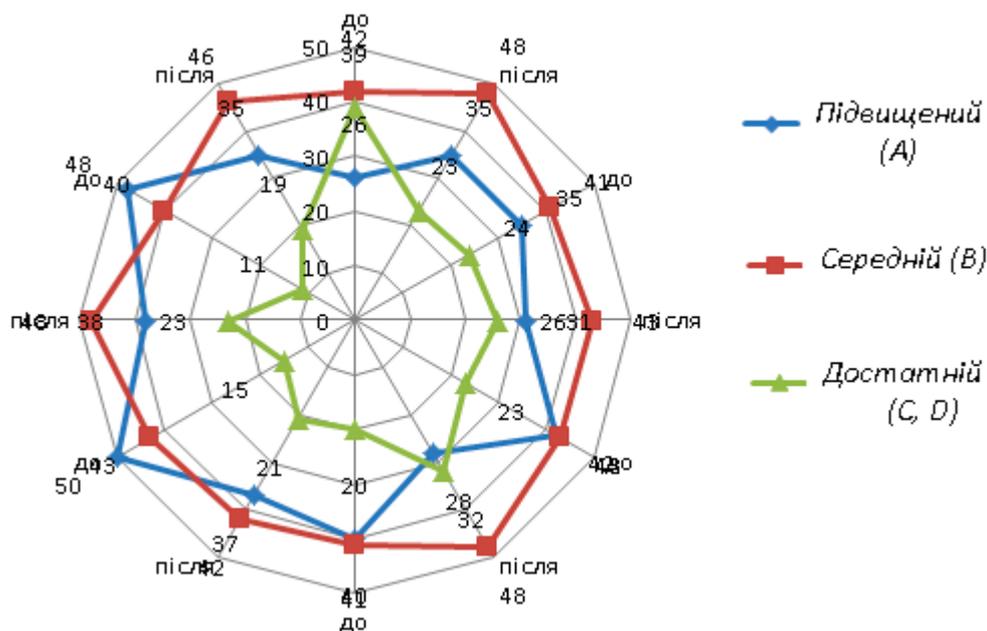

Рис. 1. Трансформація рівнів сформованості компетентності академічної культури у здобувачів педагогічної освіти до і після експерименту

Спроектована модель на *контрольному* етапі експерименту (визначення трансформації рівнів сформованості компетентності академічної культури у педагогів за критеріями) та розроблені методика організації процесу формування компетентності та методика навчання академічної культури дозволили здійснити об'єктивне експертне оцінювання ефективності впроваджених наукових розробок (залученими педагогами, науковцями, керівниками закладів освіти, працевластуваними та потенційними зацікавленими особами у здобутті освіти в сприятливому академічному середовищі).

Достовірність здобутих результатів підтверджено за статистичним критерієм К. Пірсона (35 у ступені вільності 3) та формулою Лапласа з високою ймовірністю (0,89) ефективності методики організації, навчання за розробленою моделлю формування компетентності академічної культури у педагогів.

Висновки. Проведено теоретично-методологічний аналіз наукової психолого-педагогічної літератури щодо ролі неперервної освіти у формуванні академічної культури майбутніх педагогічних працівників у закладах вищої освіти та розвитку їх освітньо-наукових систем. Актуалізовано необхідність моделювання культур взаємодії особистості та

професійного середовища, її професійної адаптації, становлення та розвитку, які забезпечують соціальне замовлення на педагогічних працівників з професійно розвивальними здатностями, спроможних відповідати потенційним професійним можливостям. Неперервна освіта є інноваційним рушієм сталого розвитку в умовах глобалізації та модернізації освітньо-наукової галузі трансформованого суспільства сучасних наукових знань, відповідальною за формування та реалізацію потенціалу академічної культури в глобальній перспективі сприяння громадянській позиції та компетентності випускників педагогічних ЗВО.

Обґрунтовано структурно-функціональні та системно-організаційні види і складові академічної культури ЗВО. Визначено, що педагог зі сформованою компетентністю академічної культури має потенційну можливість її реалізації у професійних середовищах працевлаштування – освітньо-науковому (ЗВО та ЗО різних рівнів організації та цільового призначення), науково-дослідницькому (інститути, академії, колегіуми, центри, виробничі та проблемні лабораторії, конструкторські бюро), інформаційно-комунікаційному (системи мережевих комунікацій, баз та банків даних), арт-мистецькому, художньому (заклади культури – архіви, бібліотеки, театри, мистецькі центри та організації, музеї тощо), природоохоронному та безпеки навколишнього середовища (об'єкти культурної природоохоронної спадщини, природозаповідного фонду, реліктового походження, природні ресурси у типах природокористування), виробничо-технологічному (виробничі тренінгові установи та центри підвищення кваліфікації), підприємницькому та сервісному (освітнього та наукового підприємництва, просвітництва та обслуговування), технічного регулювання (установи органів стандартизації, сертифікації, акредитації та ліцензування, моніторингу якості), консалтингово-дорадчому (реабілітаційні та рекреаційні об'єкти, розвивальні та дозвіллієві заклади).

Педагогічний працівник з компетентністю академічної культури наділений *системними якостями*: особисто морально-етичними (моральної та естетичної культури, громадянськими та патріотичними, гуманізму, усвідомленим працелюбством, виконавської дисципліни, наполегливої та терплячої переконливості, самоаналізу та критики, ерудиції, оптимізму), психологічними (культури темпераменту, конативності, емпатії, толерантності, спостереження та уяви, уваги та тактовності, аперцепції), педагогічними (наукової інтуїції та інтелекту, творчості та майстерності, світоглядності науково-пізнавальних інтересів, перспективності та ефективної пам'яті, академічного інтересу до професійної діяльності, самоіронії, біо-соціальної справедливості, ноосферно-пропагандистські); *академічними здатностями* (формування, реалізації та розвитку потенціалу академічної культури, відтворення спадщини наукових шкіл і збагачення наукового доробку; систематичної символізації професійної культури; аналізувати етапи історичного усвідомлення суспільно-перетворювальної ролі культури; самоконтролю і самоаналізу освітньо-наукової та інноваційної діяльності; обґрунтовувати, розробляти та впроваджувати сучасні освітні, наукові, соціальні, інноваційні, інформаційні програми та технології підготовки здобувачів та зацікавлених у реалізації принципів освітньої, дослідницької культури; творчої самореалізації та свідомого вибору життєвого самовизначення);

сформованостями системних компонентів культури (усвідомлювати та застосовувати освітні, наукові та інноваційні теорії превалюючих парадигм цивілізаційного розвитку на засадах сталості; формувати і забезпечувати новітні методологічні напрямки педагогічних досліджень та методики організації освітньо-наукового процесу, його управління та адміністрування та методики навчання освітньої політики, наукометрії, квалітології, академічної культури; створювати та розвивати сприятливе академічне середовище).

Список використаних джерел:

1. Билецька, АВ., 2017. 'Перспективы интеграционной модернизации в контексте трансформационных проблем интеграции, регионализации и социально-экономической безопасности глобального развития', *Creative Economics and Social Innovations*, Выпуск 7, № 2 (19), С.110-121.
2. Джура, ОД., 2017. 'Шляхи забезпечення професійної орієнтації молоді (філософсько-освітнє осмислення)', *"Гілея: науковий Вісник"*, збірник наукових праць, вип. 118 (3), ред. ВМ. Вашкевич, Київ : "Видавництво "Гілея", С. 204-208.
3. Джура, ОД., 2017. 'Духовні засади професійної орієнтації молоді (філософсько-освітнє осмислення)', *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія*, Вип. 48(1), Харків : Вид-во Харк. нац. ун-ту ім. Г. С. Сковороди, С. 68-79.
4. Ridei Nataliia, Kucherenko, Yuliia Smakal Yuliia, Kucherenko Olga, 2016. 'University culture for forming united academic space of the education, science, innovation. Edukacja – Technika – Informatyka', *Kwartalnik Naukowy. Nr 1 (15)*. Rzeszow, P. 56–61.
5. Ridei, N., Rybalko, Y., Kucherenko, I., Palamarcuk, S., Shofolov, D. 2013. 'The role of ecological culture as an indicator of sustainable development of relations between society and nature', *European Scientific Journal, 1St Eurasian Multidisciplinary Forum, EMF 2013, special/edition vol. 2*, Tbilisi, P. 14–23.
6. 'Забезпечення природничо-гуманітарного циклу науково-методичної системи формування професійних компетентностей зі сталого розвитку у викладачів на засадах концепції неперервної освіти впродовж життя: методичні рекомендації', відп. ред. НМ. Рідей, 2019. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 577 с.
7. Рідей, НМ., Мельничук, ТФ., Кучеренко, ЮА., Рибалко, ЮВ., 2012. 'Структурно-функціональний аналіз культурних взаємин людини і суспільства', *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки і психології*, Вип.1 (6). С. 332-343.
8. Рідей, НМ., Паламарчук, СП., Шофолов. ДЛ., Кучеренко, ЮВ., 2012. 'Роль університетської культури у розвитку інтелектуально-інформаційного суспільства наукових знань', *Гуманітарний вісник. Додаток 1 до Вип. 27, Том 1 (34) : Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору. Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти в Україні, Європі та світі"*, *Збірник наукових праць*, С. 360-375.
9. Шовш, КС., 2017. 'Інформаційна культура соціального педагога: особливості формування та реалізації', *Вища освіта України*, Вип.1, Київ, С. 65 – 71.
10. Шовш, КС. 'Формування академічної культури майбутніх педагогічних працівників у закладах вищої освіти : автореф. дис. ... ступеня канд. пед. наук : 13.00.04', *Національний пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова*, Київ, 2019. 21 с.

References:

1. Bilecz`ka, AV., 2017. 'Perspektivy` integraczionnoj modernizaczii v kontekste transformaczionny`kh problem integraczii, regionalizaczii i soczial`no-e`konomicheskoi bezopasnosti global`nogo razvitiya (Prospects for integration modernization in the context of transformational problems of integration, regionalization and socio-economic security of global development)', *Creative Economics and Social Innovations, Vy`pusk 7, № 2 (19)*, S.110-121.

2. Dzhura, OD., 2017. 'Shlyakhi zabezpechennya profesi`jnoyi ori`yentaczi`yi molodi` (fi`losofs`ko-osvi`tnye osmislennya) (Ways of providing vocational guidance for young people (philosophical and educational thinking)', "Gi`leya: naukovij Vi`snik", zbi`rnik naukovikh prac` , vip. 118 (3), red. VM. Vashkevich, Kiyiv : "Vidavnicztvo "Gi`leya", S. 204-208.
3. Dzhura, OD., 2017. 'Dukhovni` zasadi profesi`jnoyi ori`yentaczi`yi molodi` (fi`losofs`ko-osvi`tnye osmislennya) (Spiritual foundations of youth vocational guidance (philosophical and educational thinking)', Vi`snik Kharki`vs`kogo naczi`onal`nogo pedagogi`chnogo uni`versitetu i`meni` G. S. Skovorodi. Fi`losofi`ya, Vip. 48(1), Kharki`v : Vid-vo Khark. nac. un-tu i`m. G. S. Skovorodi, S. 68-79.
4. Ridei Nataliia, Kucherenko, Yuliia Smakal Yuliia, Kucherenko Olga, 2016. 'University culture for forming united academic space of the education, science, innovation. Edukacja – Technika – Informatyka', *Kwartalnik Naukowy. Nr 1 (15)*. Rzeszow, P. 56–61.
5. Ridei, N., Rybalko, Y., Kucherenko, I., Palamarcuk, S., Shofolov, D. 2013. 'The role of ecological culture as an indicator of sustainable development of relations between society and nature', *European Scientific Journal, 1St Eurasian Multidisciplinary Forum, EMF 2013*, special/edition vol. 2, Tbilisi, P. 14–23.
6. 'Zabezpechennya prirodno-gumani`tarnogo cziklu nauково-metodichnoyi sistemi formuvannya profesi`jnikh kompetentnostej zi` stalogo rozvitku u vkladachi`v na zasadakh koncepczi`yi neperervnoyi osvi`ti vprodovzh zhittya: metodichni` rekomendaczi`yi (Provision of natural-humanitarian cycle of scientific and methodological system of formation of professional competences for sustainable development in teachers based on the concept of lifelong lifelong learning: methodical recommendations)', vi`dp. red. NM. Ri`dej, 2019. Kiyiv : Vid-vo NPU i`meni` M. P. Dragomanova, 577 s.
7. Ridei, NM., Melnichuk, TF., Kucherenko, YuA., Ribalko, YuV., 2012. 'Strukturno-funkczi`onal`nij anali`z kul`turnikh vzayemin lyudini i` suspi`l`stva (Structural and functional analysis of cultural relations between man and society)', *Aktual`ni` problemi derzhavnogo upravli`nnya, pedagogi`ki i` psikhologi`yi, Vip.1 (6)*. S. 332-343.
8. Ridei, NM., Palamarchuk, SP., Shofolov, DL., Kucherenko, YuV., 2012. 'Rol` uni`versitets`koyi kul`turi u rozvitku i`ntelektual`no-i`nformaczi`jnogo suspi`l`stva naukovikh znan` (The role of university culture in the development of an intellectual-information society of scientific knowledge)', *Gumani`tarnij vi`snik. Dodatok 1 do Vip. 27, Tom 1 (34) : Tematichnij vipusk "Vishha osvi`ta Ukrayini u konteksti` i`ntegraczi`yi do Yevropejs`kogo osvi`tn`ogo prostoru. Bolons`kij proces i` perspektivi rozvitku vishhoyi osvi`ti v Ukrayini, Yevropi` ta svi`ti`", Zbi`rnik naukovikh prac` , S. 360-375.*
9. Shovsh, KS., 2015. 'I`nformatizaczi`ya osvi`ti yak teoretichna i` praktichna problema (Informatization of education as a theoretical and practical problem)', *Vishha osvi`ti Ukrayini, Vip.4*, Kiyiv, S. 32 – 37.
10. Shovsh, KS. 'Formuvannya akademi`chnoyi kul`turi majbutni`kh pedagogi`chnikh praczi`v-niki`v u zakladakh vishhoyi osvi`ti : avtoref. dis. ... stupenya kand. ped. nauk : 13.00.04 Teori`ya ta metodika profesi`jnoyi osvi`ti (Formation of academic culture of future pedagogical workers in higher education institutions : The Dissertation Author's Abstract for the Degree of Candidate of Pedagogical Sciences : 13.00.04)', *Naczi`onal`nij ped. un-t i`m. M. P. Dragomanova, Kiyiv, 2019. 21 s.*